

**АНГЛІЙСЬКІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ ЗА УМОВ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ**

Велика Аліна Михайлівна,
старший викладач

Тичина Катерина Вадимівна
Студентка

Житомирський державний університет імені Івана Франка
м. Житомир, Україна

Анотація. У статті розглядається актуальна проблема впливу англіцизмів на розвиток сучасної української мови. Проаналізовані причини поширення запозичень, їхню класифікацію та процеси адаптації до української мовної системи.

Дослідження охоплює фонетичні, морфологічні та синтаксичні зміни, які зазнають англіцизми при інтеграції в українську мову. Особлива увага приділяється ролі англіцизмів у різних сферах суспільного життя та їхньому впливу на мовну ідентичність.

Ключові слова: англіцизми, лексика, науково-технічний прогрес, глобалізація, мовна ідентичність, культурний вплив.

Вступ. Англійська мова як одна з найвпливовіших у світі активно проникає в українську мову через глобалізацію та науково-технічний прогрес. Запозичення стали основним шляхом збагачення лексики новими термінами, особливо у сферах інформаційних технологій, бізнесу та медіа. Збільшення кількості англіцизмів відображає суспільні й культурні зміни, зокрема під впливом інноваційних досягнень.

Запозичення сприяють розвитку мови, однак надмірне використання англіцизмів може негативно вплинути на національну мовну ідентичність, що робить це питання актуальним для сучасної української лінгвістики [1, 5].

Постановка проблеми. Запозичення термінів з англійської мови в українську призводить до низки лінгвістичних та культурних викликів. Швидкий розвиток науки і технологій, а також активна інтеграція України у світове співтовариство сприяють масовому використанню англіцизмів у різних сферах– від бізнесу до науки і техніки. Багато термінів не мають точних відповідників в українській мові, що ускладнює процес їх адаптації та вживання. Це може призвести до зміни мовної системи та часткової втрати самобутності національної лексики.

Необхідність дослідження англійських запозичень полягає у їхньому впливі на розвиток української мови та її лексичної системи. Важливо зрозуміти, як ці слова адаптуються, яким чином змінюється структура мови під їхнім впливом, які наслідки це може мати для мовної ідентичності. Подальше вивчення англіцизмів допоможе зрозуміти як позитивні, так і негативні аспекти цього явища, а також розробити підходи до збереження мовної унікальності [3, 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика запозичень англійських термінів в українську мову є предметом численних досліджень, що висвітлюють різноманітні аспекти цього явища, зокрема причини, наслідки та перспективи його розвитку.

Л. Архипенко аналізує причини запозичень, підкреслюючи, що науково-технічний прогрес є одним із ключових факторів збільшення кількості англіцизмів в українській мові. Вона також зазначає, що цей процес впливає на мовну систему, збагачуючи її новими термінами [1].

Е. Боева досліджує функціональні особливості англіцизмів у сучасному медійному дискурсі, акцентуючи їхню роль у передачі нових понять, зокрема у сфері комунікацій та інформаційних технологій [2].

О. Дьолог звертає увагу на соціокультурний аспект використання англіцизмів, підкреслюючи, що їхнє поширення пов'язане з мовною модою та престижем, особливо серед молоді та професійних кіл [3].

І. Коробова аналізує проблему запозичень у сучасній лінгвоукраїністиці,

наголошуючи на необхідності збереження мовного балансу між англiцизмами та автентичними українськими термiнами [4].

Д. Мазурик досліджує українську неологічну традицію, підкреслюючи важливість адаптації запозичених слів до мовної системи з метою збереження національної ідентичності. Він наголошує на необхідності зваженого підходу до масового використання англiцизмів [5].

Л. Масенко розглядає англiцизми в контексті постколоніального розвитку української мови, наголошуючи на збереженні мовної самобутності та її ролі в суспільстві [6].

М. Писаренко та П. Поліщук аналізують сфери проникнення англiцизмів в українську мову, особливо у сфері технологій та науки. Вони підкреслюють, що ці сфери є основними джерелами нових запозичень [7].

В. Сухоруков, С. Чернявська та О. Шокуров досліджують англiцизми у технічному термінознавстві, звертаючи увагу на необхідність правильного їх перекладу та адаптації до української мови [8].

І. Чорний та В. Чорна вивчають поширення англiцизмів у сучасній українській мові, аналізуючи їхні морфологічні та синтаксичні особливості, а також їхній вплив на мовну структуру [9].

Н. Юрійчук розглядає основні причини лексичних іншомовних запозичень, підкреслюючи роль англiцизмів у збагаченні лексики, але також звертає увагу на можливі негативні наслідки надмірного використання запозичених слів [10].

Таким чином, попередні дослідження підкреслюють важливість зваженого підходу до англiцизмів, адже вони, з одного боку, сприяють оновленню мови, але з іншого боку, можуть спричинити втрату її унікальності.

Обґрунтування актуальності дослідження. Англійські запозичення в українській мові набувають особливої актуальності в умовах стрімкого науково-технічного прогресу. У сучасному глобалізованому світі, де англійська мова є домінуючою у сфері міжнародного спілкування, технологій, бізнесу та науки, українська лексика зазнає значного впливу нових термінів і понять.

Вивчення англiцизмiв є важливим як для розумiння мовної адаптацiї до нових реалiй, так i для визначення шляхiв збереження мовної iдентичностi.

Науково-технiчний прогрес, який спричинив бурхливий розвиток iнновацiй та iнформацiйних технологiй, є одним з головних факторiв зростання кiлькостi запозичень. Англiйськi термiни активно проникають у мову через iнтернет, медiа, технiчну документацiю та професiйну комунiкацiю, зокрема у галузях IT, медицини, науки та технологiй. Це змушує мовну спiльноту адаптувати цi новi поняття, що, з одного боку, сприяє збагаченню лексичного фонду, а з iншого – створює ризик надмiрного запозичення, яке може призвести до мовної деградацiї [1, 7].

Отже, вивчення англiцизмiв є не тiльки теоретично значущим для лiнгвiстики, але й практично важливим для збереження збалансованого розвитку української мови. Це дозволяє зрозумiти процеси, якi впливають на мовну систему, i розробити стратегiї для пiдтримки мовної самобутностi в умовах iнтенсивної iнтеграцiї англiйської лексики [6, 10].

Мета дослідження. Метою даного дослідження є визначення особливостей англiйських запозичень в українській мовi в умовах науково-технiчного прогресу, а також аналіз iхнього впливу на сучасну українську лексику. Дослiдження спрямоване на виявлення основних сфер, у яких найбільше відбувається запозичення англiйських термiнiв, оцiнку iхньої функцiональної ролi в мовнiй системi, а також дослiдження можливих наслiдкiв для мовної iдентичностi.

Класифікація англiйських запозичень в українській мові. Англiйськi запозичення в українській мовi можуть бути класифiкованi за рiзними критерiями, що дозволяє зрозумiти iхнє мiсце в сучаснiй лексичнiй системi. Основнi класифiкацiї включають лексичнi та семантичнi запозичення, а також iхнє використання в рiзних сферах.

Лексичнi запозичення – це випадки, коли англiйськi слова переходять в українську мову без суттєвих змiн. Наприклад, такi термiни, як "computer" (комп'ютер), "internet" (iнтернет) i "marketing" (маркетинг) стали невидiмною

частиною української лексики, використовуючись у повсякденному спілкуванні. У технічному середовищі часто вживаються слова "server" (сервер) та "software" (програмне забезпечення), що свідчить про їхнє активне функціонування в ІТ-індустрії.

Семантичні запозичення, з іншого боку, виникають тоді, коли значення англійських слів застосовуються до вже існуючих українських одиниць. Наприклад, слово "meeting" (мітинг) в українській мові означає «ділова зустріч», що ілюструє перенесення значення на українське слово. Іншим прикладом є "business", яке використовується в контексті «ділової діяльності», що було адаптовано в українську мову.

Калькування – це процес, при якому нові терміни створюються шляхом дослівного перекладу англійських слів. Наприклад, термін "software" в українській мові перекладається як "програмне забезпечення". Це показує, як українська мова адаптує англійські терміни, зберігаючи їхній основний зміст.

Класифікація англійських запозичень також враховує використання останніх в різних сферах. У науковій та технічній галузях активно використовуються такі терміни, як "upgrade" (апгрейд), "firewall" (файрвол) і "database" (база даних). Ці слова стали частиною технічної термінології, оскільки науково-технічний прогрес вимагає швидкого впровадження нових понять.

У науковій сфері англійські терміни займають важливе місце, оскільки наука часто розвивається завдяки міжнародному співробітництву. Наприклад, терміни "experiment" (експеримент) і "hypothesis" (гіпотеза) стали стандартними в українських наукових текстах. Іншими прикладами можуть бути "research" (дослідження) та "theory" (теорія), які вживаються в численних наукових працях і статтях.

У бізнесі англійські запозичення, такі як "management" (менеджмент), "branding" (брендинг) і "outsourcing" (аутсорсинг), стали поширеними, оскільки сучасні бізнес-процеси вимагають нових стратегій і термінів. Вони підкреслюють вплив англійської мови на економічну термінологію.

Культурна та медійна сфери також активно використовують англіцизми. Слова "lifestyle" (лайфстайл), "clip" (кліп) і "celebrity" (селебриті) часто зустрічаються в рекламі, соціальних мережах і медіа, що свідчить про їхнє вкорінення в повсякденне життя.

Таким чином, англійські запозичення в українській мові мають багатогранний характер, охоплюючи різноманітні аспекти лексики та демонструючи вплив глобалізації та технологічного розвитку на сучасну мову.

Процеси адаптації запозичених слів. Адаптація запозичених слів є складним процесом, що включає численні зміни в їх фонетичній, морфологічній та синтаксичній структурах, щоб вони відповідали нормам української мови. Цей процес може відбуватися на кількох рівнях, що дозволяє інтегрувати англійські терміни в українське мовне середовище.

Фонетична адаптація передбачає зміни у вимові запозичених слів, щоб вони легше сприймалися носіями української мови. Наприклад, слово "computer" вимовляється в українській мові як [комп'ютер], де з'являється українське звукосполучення [ju] замість англійського [ə]. Інший приклад - "business", яке ми чуємо як [бізнес].

Морфологічна адаптація включає новації в словозмінах та формах запозичених слів відповідно до правил української граматики. Наприклад, термін "manager" адаптується до української мови як "менеджер" з відповідними відмінковими формами: менеджера, менеджерам. Подібні адаптації допомагають інтегрувати англіцизми в українську систему словозміни.

Семантична адаптація стосується зміни або уточнення значення запозичених слів у контексті української культури та реалій. Наприклад, слово "shopping" може вживатися в контексті розваги або комерції, і в українській мові воно адаптується як "шопінг", що передає конкретне значення, пов'язане з покупками та споживчою культурою.

Калькування як процес створення нових слів шляхом перекладу значень англійських термінів на українську також відіграє важливу роль в адаптації.

Наприклад, термін "software" перекладається як "програмне забезпечення", що є дослівним перекладом. Це показує, як українська мова може зберігати сутність англійського терміна, водночас адаптуючи його до своїх мовних традицій.

Таким чином, процеси адаптації англійських запозичень в українську мову є динамічними та багатогранними. Вони допомагають зберегти зміст запозичених слів, водночас інтегруючи їх у мовну систему, що забезпечує ефективну комунікацію та збагачує українську лексику. Цей процес є важливим аспектом мовного розвитку, відображаючи вплив міжнародної взаємодії на певну мову.

Вплив запозичень на українську лексику та граматику. Вплив англійських запозичень на українську лексику та граматику є важливим аспектом розвитку сучасної української мови. Зважаючи на динамічний розвиток технологій, культури та бізнесу, англійські терміни все більше інтегруються в повсякденний вжиток, що призводить до численних змін в українській мові.

Англійські запозичення значно збагачують українську лексику, надаючи можливість для точнішого опису нових понять, явищ і технологій. Наприклад, терміни "internet" (інтернет), "software" (програмне забезпечення) та "e-mail" (електронна пошта) стали невід'ємною частиною сучасного мовлення, оскільки вони описують концепції, для яких раніше не було адекватних українських відповідників.

Крім того, запозичення можуть змінювати значення існуючих українських слів. Наприклад, слово "клуб" може набувати нового значення в контексті англійських термінів, таких як "nightclub" (нічний клуб) або "fitness club" (фітнес-клуб), що відображає нові культурні тенденції.

Вплив англійських запозичень спостерігається також у граматичних структурах української мови. Адаптація англійських слів часто вимагає їх граматичного оформлення відповідно до українських норм, що може змінювати правила словозміни. Наприклад, слова "менеджер" та "стартап" набувають форм відмінків, таких як "менеджера" або "стартапу", що свідчить про їх

інтеграцію в українську морфологію.

Англійські запозичення також можуть впливати на синтаксис. Наприклад, у діловій мові все частіше вживаються англійські фрази, які можуть змінювати порядок слів в українських реченнях. Слова, як-от "бізнес" та "стартап", часто використовуються в нових конструкціях, що відповідають англійській структурі.

Отже, англійські запозичення відіграють значну роль у збагаченні української лексики та впливають на граматичні структури мови. Вони не лише вводять нові поняття, але й змінюють способи їх вираження, що свідчить про динамічний розвиток української мови в умовах глобалізації.

Висновки. Англійські запозичення стали важливою частиною української лексики, значно збагачуючи її новими термінами, які описують сучасні технології, культуру та бізнес. Процеси їх адаптації до української мови охоплюють фонетичні, морфологічні та синтаксичні зміни, що свідчить про гнучкість української мови. Подальші дослідження можуть зосередитися на тривалості та сталості цих запозичень, а також на їхньому впливі на мовну свідомість і культурну ідентичність українців в умовах глобалізації, що підкреслює актуальність даної теми для мовознавства і культурології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Архипенко Л. М. Англіцизми в українській мові: причини, наслідки, перспективи запозичування. Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71). № 5. Ч. 1. С. 1-6.
2. Боева Е. В. Специфіка функційної парадигми англіцизмів у сучасному медійному дискурсі. Молодий вчений. 2018. № 9.1(61.1). С. 13-16.
3. Дьолог О. С. Лексичні англіцизми як особливість сучасної мовної моди. Закарпатські філологічні студії. 2020. № 13, т. 1. С. 43-47.
4. Коробова І. О. Проблема запозичень у сучасній лінгвоукраїністиці. Література та культура Полісся. Сер.: Філологічні науки. 2015. Вип. 80.

С. 232-242.

5. Мазурик Д. Українська неологічна традиція. Вісник Львівського університету. 2014. Вип. 34. Ч. 1. С. 219-225.
6. Масенко Л. Мова і суспільство: Постколоніальний вимір. Київ, 2012. 268 с.
7. Писаренко М. О., Поліщук П. О. Сфери проникнення англіцизмів в українську мову. Матеріали XLVIII науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ. Вінниця, 2019.
8. Сухоруков В. А., Чернявська С. М., Шокуров О. В. Англіцизми у сучасному технічному термінознавстві. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика. Т. 33 (72). № 2. Ч. 2. 2022. С. 58-63.
9. Чорний, І. В. Англіцизми в сучасній українській мові. Чорний І. В., Чорна В. Л. Вісник науки та освіти. 2024. № 7(25). С. 499-509.
10. Юрійчук Н. Д. Основні причини лексичних іншомовних запозичень. Відкриті еволюціонуючі системи: V Міжнародна науково-практична конференція (19-21 травня 2020 р.): збірник праць. Київ: Таврійський національний університет ім. В. Вернадського. 2020. 424 с.